

Et historisk hus i Storegade

Poul Kjeldgaard

Ingeniør Poul Kjeldgaard, Viborg er i sin udforskning af Thisted Amts og specielt amtsforvalter og sandflugtskommissær Lauritz Thagaards historie standset op ved Matrikelnummer 260a i Storegade. i dag et beskedent hus at se til; engang statsmagtens lokale centrum.

Thisted har kun få huse, der er interessante på grund af deres alder og særlige historie. Et af dem er ejendommen Storegade 4, men mod gaden er denne ejendom helt domineret af butiksfacade, og hvis man ikke gøres særligt opmærksom på det, vil man ikke umiddelbart få øje på noget interessant ved dette hus.

Men engang var huset én af Thistedes herskabelige gårde, eller rettere forhuset til én af disse. Midt på forhuset var der en port, gennem hvilken man kom ind på en forholdsvis stor gårdsplads omgivet af de til en købstadgård hørende bygninger, herunder heste- og kostald, lade og vognhus. Stalde og ladebygninger er forlængst nedrevet, og en stor del af det til gården hørende areal er frasolgt.

Amtstuegård og amtshus

I ejendommen har tidligere boet følgende embedsmænd:

Adolph Christian Bruun, amtsforvalter	1774-1784
Peter Andreas Holm, amtsforvalter	1784-1786
Hans Christian de Moldrup, amtsforvalter	1787-1791
Lauritz Thagaard, amtsforvalter	1791-1798
Niels Ferslev, amtmand	1793-1803
Guldbrand Arentz, amtmand	1803-1805
Gerhard Faye, amtmand	1805-1842

Niels Ferslev flyttede først ind i ejendommen fire år efter, at han var blevet amt mand, medens Gerhard Faye blev boende indtil sin død i 1845, tre år efter at han havde taget sin afsked som amtmand.

I den periode, hvor ejendommen var beboet af amtsforvalteren, blev den benævnt "amtstuegården", og i den periode, hvor den var beboet af amtmanden, blev den benævnt "Thisted amtshus".

Det er muligt, at ejendommen også før Adolph Christian Bruuns tid var amtstuegård, men det er ikke nærmere undersøgt.

Udover de nævnte fire amtsforvaltere og tre amtmand skal blandt ejendommens ejere også nævnes Christian Lykke, der i en årrække var vejinspektør og sandflugtskommissær, men som i 1852 havde forladt embedsvejen for at blive prokurator. Chr. Lykkes skøde på gården blev tinglyst d. 6.7.1852.

I de tre amt mænds tid hørte også naboejendommen ved Skolestræde til amtshuset (nu nedrevet). Denne gård havde tidligere tilhørt murermester Anders Larsen Griishauge.

Beskrivelse af amtstue gården

Ejendommen var i sin tid en ret anseelig gård. I forhuset til gaden boede amtsforvalteren (senere amtmanden), og

denne fløj var indrettet med 4 stuer og 7 kamre. Forhuset var - som i dag i én etage og med en kvist midt på huset. Under kvisten var porten, gennem hvilken man kom ind på gårdspladsen, der var omgivet af bygninger til alle sider.

Amtshuset fik i 1844 matriklen nummer 260, og som det ses på kortet havde ejendommen mod nord facade mod Storegade og grænsede mod syd til Toldbodstræde og Grydetorv. Lokalhistorisk arkiv for Thisted kommune.

I højen mod vest var indrettet amtstuekontorer samt skriver- og tjenerkamre. Denne del af vestfløjen var dækket af tegltag, mens den sydligste del af vestfløjen var med stråtag. Her var karlekammer, hestestald og rum til brænde.

Fløjen mod øst var nærmest forhuset indrettet til køkken, bryggers og pigekammer, og denne del af fløjen var med tegltag. Den resterende, sydlige del af fløjen var med stråtag, og her var rullestue, tørvehus og lade.

Syd for gårdspladsen var der et træhus indrettet til kostald, vognhus og gang til haven.

Ved gården var der en "smuk og stor frugthauge", og tæt østen for byen lå den til gården hørende toft, der var indhegnet med plankeværk (5 tdr. og 6 skpr. bygsædeland).

Af bygningerne er kun forhuset, kontorfløjen mod vest og køkkenfløjen mod øst bevaret, og bygningerne ser unægtelig noget anderledes ud end for 200 år siden, da der utvivlsomt har været et vist herskabeligt præg over gården. Kun lidt er tilbage af den i sin tid anseelige gårdsplads, og haven den store og smukke frugthave - er helt forsvundet.

Malthe Conrad Bruun, Lauritz Thagaard og Gerhard Faye
I husets facade mod Storegade er indmuret en mindeplade for den berømte kritiker og geograf Malthe Conrad Bruun, der blev født i amtstuegården d. 12.8.1775 som søn af amtsforvalter Adolph Christian Bruun. På grund af mindepladen er mange Thisted-boere nok klar over, at Malthe Conrad Bruun blev født her.

Af de embedsmænd, der som foran nævnt boede i gården, skal kort anføres lidt om Lauritz Thagaard og Gerhard Faye.

I den lokalhistoriske litteratur omtales Lauritz Thagaard næsten altid som sandflugtskommissær, men han havde en fortid som amtstuefuldmægtig og amtsforvalter, og han boede derfor i en række år i amtstuegården.

Thisted Amts navnkundige amtmand Gerhard Faye boede i alle de 40 år, han levede i Thisted i gården på Storegade. I den tid, Faye var amtmand, besøgte Frederik VI Thisted tre gange, og hver gang boede kongen hos Faye på gården i Storegade.

"Amtshuset" i Storegade ca. 30 år efter amtmand Faye's død i 1845.

På fotografiet ses som hus nr. 2 fra højre forhuset til den tidligere amtsstuegård og senere amtsgård ("amtshuset"). Af den vestlige og østlige sidefløj ses alene en del af taget. Efter beskrivelse fra 1797 var der over porten en kvist, men som det ses, er denne kvist senere fjernet. Ved skiltet "Bog- og Papirhandel" er i en hjørneafskæring en indgangsdør. Da amtstuekontoret i sin tid var indrettet i den vestlige sidefløj, har indgangen til kontoret muligvis været gennem denne dør. Lokalthistorisk arkiv for Thisted kommune.

I betragtning af den betydning amtmand Faye har haft for Thisted Amt, ville det have været ønskeligt, at Faye's tilknytning til ejendommen også havde været angivet på en mindeplade.

Ejendommen Storegade 4 er i dag berøvet enhver værdighed som tidligere hovedsæde for administrationen af Thisted Amt. Som i mange andre byer er også hovedgaden i Thisted blevet degraderet til gågade og ærværdige bygninger blevet til "oversavede damer". Foto: Poul Kjeldgaard.

"Krabbes Konditori".

Ejendommens nyere historie

Der er foran omtalt nogle af de mere prominente beboere fra ejendommens ældre historie. Ejendommens nyere historie skal ikke omtales nærmere her, men det skal alene nævnes, at der i en årrække var konditori i ejendommen. Den første var P. Christensen fra 1896, og han blev i 1937 afløst af C. J. Krabbe. Mange nulevende Thisted-borgere vil huske

På baggrund af husets historie kunne det være ønskeligt, om der en dag kunne vise sig mulighed for at ændre husets anvendelse og føre dets ydre tilbage til den tidligere skikkelse i den tid, hvor amtets og byens førende embedsmand havde til huse her.

Noter

1. Ved fremskaffelse af oplysninger om ejerforhold er benyttet følgende arkivalier i Landsarkivet for Nørrejylland (LAN):

Thisted rådstuearkiv (D 30):

- Nr. 273 Generaltaksations- og vurderingsforretning over Thisted købstads både private og offentlige bygninger 1781-90
- Nr. 107 Brandtaksationsforretninger 1791-1800
- Nr. 108 Brandtaksationsprotokol for Thisted by 1811-17
- Nr. 109A Forsikringsprotokoller 1806-1827
- Nr. 17B Bygningsafgiftsregister 1851-1904

Thisted byfogedarkiv (B 33):

- Nr. SP 6 Skøde- og panteprotokol 1846-59 (fol. 147 b: Skøde fra enkefru Faye til L. B. Jacobsen, fol. 173 og 211: Skøde fra L. B. Jacobsen til Chr. Lykke)
- Nr. SP 27 Realregister 1800-1910
- Nr. SP 29 Realregister 1890-1955

2. En yderligere beskrivelse af ejendommen i Thagaards og Faye's tid findes i Poul Kjeldgaard: "Lauritz Thagaard en embedsmand ved enevældens lokaladministration i Thisted", der forventes at udkomme omkring årsskiftet 1993-94.
3. De bevarede bygninger, forhuset med de to sidefløje, har gennem årene undergået en række ændringer, men er iøvrigt i nogenlunde overensstemmelse med de mål, der er angivet i "Opmålings- og undersøgelsesprotokol 1829 (LAN, Thisted rådstuearkiv: D30-15).

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1993, side 115-118).